

מדריך הלכתי

גליון 28

לראש השנה ועשרת ימי תשובה
ה'תשפ"ג

עם מנהגי יהדות גיאורגיה

יו"ר המכון ועורך ראשי: הרב ברוך צ'יקושילי שליט"א
ביקורת מנהגי העדה: הרב רחמים רפאל ציקושילי שליט"א
הערות והנצחה: בטל' 054-3060770 ובדוא"ל: daatleisrael@gmail.com
מו"ל: אהל משה - מרכז תורה וחסד והפצת יהדות (ע"ר) מס' 580608198
לתרומות: ח.ן פאג"י סניף 183 מס' חשבון: 409775789
עימוד ועיצוב: קריאייטיב מיזם

מטרת המדריך לציין ולהאיר את ההלכות השכיחות והמצויות ביותר בלבד
[בדגש על מנהגי אבותינו ורבותינו הקדושים], ובוודאי שאינו מהווה תחליף
ללימוד מקיף ומעמיק של כל הלכות החג.

ע"מ להקל על הקורא למצוא את מנהגי העדה, ערכנו את המנהגים
בגופן צבע שונה (זהב)

מדריך גליון 28 הלכתי

לראש השנה ועשרת ימי תשובה
ה'תשפ"ג

מוצ"ש, כט אלול (24.09.22)

ובכך הוא מתקן את כל התפילות של ערבית של השנה החולפת [וכן בתפילת שחרית האחרונה, מתקן ומעלה את כל התפילות של שחרית שלא היו כהוגן, ובתפילת מנחה האחרונה מתקן ומעלה את כל תפילות השנה, על כן יש לזהר לכוון בה ביותר].

א. נאמר בגמרא: "הכל הולך אחר החיתום", לפיכך היום האחרון של השנה הוא זמן חשוב ביותר, ויש לנצל כל רגע פנוי ממנו לתורה, תפילה ומעשים טובים. ומובא בספרים, שבתפילת ערבית האחרונה על האדם לנסות ולכוון בכל מילה ומילה, ולהתפלל במתינות,

ראשון, כט אלול (25.09.22)

הלכות ומנהגי ערב ראש השנה

לסמוך על אמירת 'כל נדרי' ערב יום כיפור. ומנהג יהודי גיאורגיה שגם הנשים היו מגיעות לשמוע התרת נדרים ערב ראש השנה לפני תפילת שחרית. לפיכך, נשים היודעות שלא יספיקו לתפילת 'כל נדרי' ולא משכימות ערב ראש השנה להתרת נדרים, צריכות לארגן התרת נדרים לעצמן בפני ג' אנשים, או שתמנה את בעלה שליח להתיר נדריה בשמה⁸.

אין מנהגינו לומר 'התרת קללות', אלא מסידת המודעה בלבד "שכל מעשינו ע"פ דעת הרשב"י ורבינו האר"י ז"ל זי"ע" [בארץ ישראל נהגו לומר התרת קללות].

נ. מתפללים שחרית ללא תחנון כבכל ערב יו"ט, ואין אומרים למנצח יענך ותפילה לדוד. לאחר תפילת שחרית אומרים "לדוד ה'" [שאמרנו גם כל חודש אלול לאחר התפילה] עד הושענא רבה.

ב. משכימים לומר סליחות כבכל ימי חודש אלול, ומנהגינו שאין אומרים תחנון בסליחות של ערב ראש השנה, כי לאחר שעלה עמוד השחר הוא כערב יום טוב⁹ [ולכן משמיטים גם כמה פזמונים מהסליחות מפאת שמחת החג].

ג. מנהגינו שאין תוקעים בשופר לאחר הסליחות בערב ראש השנה.

ד. נוהגים לערוך התרת נדרים לאחר הסליחות ערב ראש השנה⁴. ומנהגינו לערוך התרת נדרים לפני תפילת שחרית⁵. הרב ושני חכמים נוספים היו עומדים על התיבה ומחזיקים בידם נר יחיד, ואומרים את נוסח התרת הנדרים בקול רם עם הציבור. הרבנים שהוציאו את הציבור ידי חובתם, עשו לעצמם התרה לאחר התפילה.

ה. גם נשים צריכות 'התרת נדרים', אלא שלא חייבות לבוא לבית הכנסת ערב ר"ה, ויכולות

1 ברכות יב, א.

2 כמובא בספרי המקובלים.

3 הן אמת שבפוסקים מובא שאם התחילו לומר סליחות קודם עלות השחר צריך לומר תחנון אף אם כבר עלה השחר [ורק אם התחילו אחרי עלות השחר לא אומרים תחנון. משנ"ב סי' תקפא ס"ק כג], אבל מנהגינו היה שלא לומר תחנון אם כבר הגיע עלות השחר. ובספר נטעי גבריאל, ראש השנה (פט"ז סע' ז בהערה ז שם), מביא כן בשם מחזור מעגלי צדק, שאם עלה השחר לא אומרים תחנון אף אם התחילו הסליחות לפני עלות השחר [ואפי' אם הוא סמוך לעלות השחר לא אומרים תחנון]. ומציין שכן הוא במנהגי פרנקפורט. והוא כמנהגינו.

4 מטה אפרים אר"ח סי' תקפא סמ"ט; פתחי תשובה יו"ד סי' רלט ס"ק ו; וכה"ח סי' תקפא ס"ק יט.

5 כן מעיד גם בספר 'מנהגי הספרדים בחברון', שבקהילת בית יעקב ערכו 'התרת נדרים' לפני התפילה.

6 יש להעיר על המנהג מדברי הש"ך יו"ד סי' רכח ס"ק ט, ושו"ת הרדב"ז ח"א סי' לא, שהדיינים צריכים לשבת ובעלי הדין עומדים בפניהם. וכן נהגו העולם, שהתרת נדרים המתיר עומד והדיינים יושבים.

7 תשובות והנהגות ח"א סי' שלח, וכן דעת הגרש"ז אייערבך זצ"ל, וכן הוא בקובץ מבית לוי בשם הגר"ש וואזנר זצ"ל.

8 ומספיק שיאמר בסוף ההתרה שלו: "הריני מבקש להתיר גם את נדרי אשתי שמינתה אותי שליח להתיר נדריה, ומבקשת התרה כמותי", והדיינים עונים לו: "מותר לה" ג' פעמים (שו"ת רב פעלים ח"ד אר"ח סי' לד).

9 כמש"כ בכף החיים (סופר) סי' תכט ס"ק מא בשם מהרי"ל, שבכל ערב יו"ט אין אומרים תחנון. (אבל ראה פסקי תשובות חלק ה סי' תכט אות ה' הערה 22).

ז. יש מאנשי עדתינו הנוהגים להתענות ערב ראש השנה¹⁰, ויש שהולכים לקברי צדיקים להתפלל לפני בורא עולם שירחם עלינו בזכות הצדיק.

ראש השנה גדולה עד מאד, ועל כן יש לזוהר בכוונתה [וראה סע' א לעיל, שמובא בספרים הקדושים שבכוחה להעלות ולתקן את כל תפילות השנה שעברה].

ח. יכין את עצמו ואת ביתו לכבוד יום טוב, ומתקנים מבעוד יום כל הנצרך לסימנים שאוכלים בליל ראש השנה [ראה להלן סעי' יט-כ מהם הסימנים], כדי שימצא שלחנו ערוך כאשר יחזור מבית הכנסת ולא יכנס ללחץ מיותר עם בני ביתו¹¹. לובשים בגדים יפים וראויים להראות שאנו בטוחים שיוצאים זכאים בדן. וחשוב מאד לטבול במקווה ערב ראש השנה, להסתפר, ולגזוז צפרנים לכבוד החג.

י. הדלקת הנרות: מנהגינו שהנשים מדליקות נרות ומברכות כמו בשבת, שמדליקות ולאחר מכן מברכות. ונהגו לברך: 'להדליק נר של יום הזכרון', ו'שהחיינו'¹². ולכתחילה יש להדליק הנרות לפני השקיעה [אף שהוא יום טוב ואפשר להדליק גם אחר כך], ובדיעבד אפשר להדליק גם אחרי צאת הכוכבים¹³. זאת בניגוד ללילה השני של ראש השנה, שצריך להדליק דווקא לאחר צאת הכוכבים [ראה להלן סעיף מז, בדיני ליל שני של ראש השנה, שם בארנו את הסיבה לכך].

ט. במנחה ערב ראש השנה אין אומרים תחנון. וכתב הבן איש חי, שמעלת תפילת מנחה ערב

שני, א תשרי - לילה ראשון של ראש השנה (25.09.22)

ליל ראש השנה/ השינויים בתפילה/ עריכת הסימנים

הנוסח שאומרים "ויעשו כלם אגודה אַחַת (א' סגולה)" ו"שֵׁהְשַׁלְטָן לַפָּנִיךָ" (ש' שניה בקמץ ונשמעת כחולם)¹⁴.

יא. לילה ראשון של ר"ה, לפני תפילת ערבית, אומרים הפיוט "אחות קטנה, תפילותיה. עורכה ועונה, תהילותיה" ואח"כ מזמור "למנצח על הגיטית לאסף.. וגו'¹⁴" (תהילים פא).

יד. יש לזכור את ההוספות: "זכרנו לחיים" "מי כמוך אב הרחמן" "המלך הקדוש" "וכתוב לחיים טובים" "ובספר חיים" שמוסיפין בתפילת העמידה, וכן מסיימים עושה "השלום", וכן בקדיש תתקבל מסיימים "השלום". ובגיאורגיה יש שהיו מוסיפין בקדיש "לעילא ולעילא" בכל

יב. בתפילת ערבית, בין השכיבנו לתפילת העמידה מוסיפים "וביום שמחתכם..".

יג. היו מהמתפללים שבימים נוראים התפללו בהגבהת הקול קצת ובניגון של כבי¹⁵. למנהגינו

10 ראה שו"ע תקפא, ב; ומטה אפרים ס' לח. וראה אור לציון ח"ד פ"ב אות א, והליכות שלמה פ"א הע' 35.
11 ראה משנה ברורה ס' תקפג ס"ק ה שכתב [בנוגע למנהג שלא אוכלים מאכלים חמוצים מאד בר"ה]: "הנהגה כל אלו העניינים עושין הכל לסימן טוב ולכן פשיטא שיזהר מאד שלא יבעוס בימים האלו, מלבד גודל האיסור, כדי שיחיה לסימן טוב, רק יהיה שמח לבו ובטוח בה' עם התשובה ומעשים טובים". עכ"ל. מכאן שצריך להשתדל ככל שניתן שלא להגיע לידי כעס בערב ראש השנה, והחכם עיניו בראשו.
12 במשנה ברורה ס' רסג ס"ק כג כתב שאין למחות בנשים הנוהגות כן (והביא זאת בשם השערי תשובה ס"ק ד שם והגהות רעק"א). אך בשו"ת יחווה דעת להגרע"י זצ"ל (ח"ג סי' לד) כתב שיש להורות לנשים אלו להפסיק את המנהג. מכל מקום בפנים תיארונו מה היה מנהג הנשים בגיאורגיה, וכן מעיד הבן איש חי פ' במדבר סעיף א, שמנהג הנשים בבגדאד לברך שהחיינו בהלדקת הנר בכל יום טוב שיש בו שהחיינו בקידוש. וכן כתב בתשובה מאהבה ח"ב סי' רלט, ובהתעוררות תשובה או"ח ח"ג סי' רסג. ובספר מקור חיים או"ח סי' תקכט.
13 חזון עובדיה, יום טוב, עמ' שר.
14 מחזור 'תפילת החודש', וכ"ה במחזור החדש 'תפילה למשה' ע"פ מנהגי העדה.
15 ראה זהר (שמות ב, יב, ובתיקונים תיקון יא) "הנער בוכה" ומיד "ותחמול עליו". וכ"ה בשלטי הגיבורים על המרדכי ברכות פרק ד, וכ"ה ככלבו סי' סו.
16 ראה במחזור החדש 'תפילה למשה'.

התפילות שמר"ה עד יוה"כ [והמוסיפים כן יאמרו "מכל ברכתא" ולא "מן כל".

טו. מנהגינו שלאחר קדיש 'יהא שלמא' מוכרים פתיחת ההיכל, פותחים ארון הקודש ואומרים: "לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה.. וגו'" בנעימה מיוחדת של חג, ותפילה על הפרנסה. סוגרים הארון, ואומרים קדיש יהא שלמא, ברכו, ועלינו לשבת. לאחר התפילה מאחלים איש לרעהו: "לשנה טובה תכתב ותחתם" חג שמח, תזכו לשנים רבות נעימות וטובות.

טז. לאחר שמגיע לביתו, צריך לומר לכל בני ביתו "לשנה טובה תכתב ותחתם", לאשתו ולבתו יאמר "לשנה טובה תכתבי ותחתמי" וכן עונים לו בני ביתו "לשנה טובה..". וכו'.

יז. קידוש לר"ה כפי המובא במחזורים, ולאחריו אומר ברכת "שהיינו" על קדושת היום, ומכוון להוציא את כל בני ביתו [והאשה אינה צריכה, שכבר בירכה שהיינו בהדלקת הנרות].

יח. נוטלים ידיים לסעודה, ומברכים 'המוציא' על הלחם, ורק לאחר מכן ניגשים לסימנים¹⁷. טובל פרוסת המוציא בדבש, אך מניחים גם מלח על השלחן תמיד [אף שלא טובלים בו]. לאחר שיאכל כזית יברך על הסימנים כלהלן.

יט. מנהגינו לברך בראשונה על התפוח בדבש

"בורא פרי העץ" [ומכוונים לפתור את כל הפירות שברכתם העץ], לאחר הברכה לטעום מהתפוח, ולאמר¹⁸: "יהי רצון שתתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה", ויש מן הקהילות בגיאורגיה בהן אמרו 'יהי רצון' לפני ברכת העץ.

כ. לאחר מכן, נהגו לאכול תמרים, סלק, כרתי [-לוף], דלעת, לוביא [-שעועית], רימון, ראש כבש או ראש דג, ויש שאכלו גם דגים - לסימן שנפרה ונרבה כדגים ושלא ישלוט בנו עין הרע.

עדיף להתחיל לאכול את הפירות שברכתן 'האדמה' מן הדלעת, שכן השעועית או הסלק הם מאכלים שבאים גם בתוך הסעודה ונפטרים בברכת הפת. אבל הדלעת שלא באה מחמת הסעודה - לא נפטרת בברכת הפת. על כן יאכל ממנה תחילה, ויברך עליה 'בורא פרי האדמה', ובברכה זו יכוון לפטור את כל הפירות שברכתן 'האדמה'. ואחר כך ימשיך בסימנים כסדר שהם במחזור, ועם כל אחד יאמר 'יהי רצון' שלו המופיע במחזורים.

כא. יש מצוות 'שמחה' בר"ה כמו בשאר ימים טובים¹⁹. וחובה לשנות רביעית יין כמו בשאר ימים טובים, ואף להשתדל לאכול בשר יותר משאר ימים טובים²⁰. ומנהגינו ללמוד בתוך הסעודה משניות ממסכת ראש השנה, וכן הזהר השייך לר"ה המובא במחזורים.

שני, א תשרי - בוקר ראש השנה (26.09.22)

שחרית/ תקיעת שופר/ מנחה/ סדר תשליך

כב. זכות גדולה היא לקום בהשכמה בבוקר ר"ה²¹, ויאמר מודה אני, ברכות השחר, ובבית

17 שאם עושים הסימנים לפני נטילת ידיים, נכנסים לספק ברכה אחרונה (ראה משנ"ב סי' קעו ס"ק ב, ושער הציצית אות ח' שם). אבל אם עורכים הסימנים בתוך הסעודה, ברכת המזון שמברכים על הסעודה פוטרת גם אותם.

18 אמירת 'יהי רצון', כפי שכתבנו בפנים רק אחרי טעימת המאכל, שלכתחילה אין להפסיק בין ברכת העץ לאכילה באמירת 'יהי רצון'. (משנ"ב סי' תקפג ס"ק ד, וחזון עובדיה שם עמ' צג. ומנהג חב"ד לומר יהי רצון לאחר ברכת הפרי לפני האכילה, והובא מנהג זה גם במגן אברהם בשם המעגלי צדק).

מכל מקום, גם למנהגינו ולמנהג רוב העולם, אם בכל זאת אמר את 'יהי רצון' לפני אכילת הפרי, יצא ידי חובה, ואין צריך לחזור ולברך (אשל אברהם מברוטשטאט סי' תקפג ומטה אפרים ס"א).

19 שו"ע סי' תקצז, ומשנ"ב שם ס"ק א.

20 מג"א סי' תקכט ס"ק ג, ומשנ"ב שם ס"ק יא.

21 אף המגן סי' תקפד, ס"ק א. והוא כיון שהקב"ה דן את עולמו בשלוש שעות הראשונות של היום (כמובאר בגמ' ע"ז ד, ב), ואם ידונו אותו

וקורא "ובחודש השביעי באחד לחודש" (פ' פנחס). הפטרה "ויהי איש אחד מן הרמתים" (שמואל ב, א).

כח. מנהגינו בראש השנה ויום הכיפורים שלאחר כל עליה מזכירים נשמות, ואומרים 'השכבות', לפי שזהו יום הדין ויש תועלת גדולה לנשמות בהזכרתם.

כט. מצוות עשה מן התורה לשימוע קול שופר ביום הראשון של ר"ה, ככתוב: "יום תרועה יהיה לכם" (במדבר כט, א). והרב צריך להזהיר את הציבור שאסור לדבר דיבורים שלא מעניין התפילה והתקיעות²² מתחילת התקיעות עד סוף התקיעות שבמוסף. משום שהברכה שקודם התקיעות פוטרת את כל התקיעות עד סוף התפילה [עד אין כאלוקינו], ואין להפסיק בדיבור בין הברכה לתקיעות²⁴.

ל. אם הוצרך להתפנות בין תקיעות ראשונות לתקיעות של מוסף, יתפנה ויברך אשר יצר²⁵.

לא. אם בכל זאת דיבר באמצע התקיעות, אך לא הפסיד שום תקיעה ושמע את הכל, בדיעבד יצא ידי חובה ולא צריך שוב לחזור ולשימוע התקיעות. אבל אם דיבר תוך כדי התקיעות עצמן, לדוגמה שדיבר בסדר תשר"ת בין שברים לתרועה [אפילו אם דיבר מעניין התקיעה] לא יצא ידי חובת התקיעה שקילקל, וצריך לחזור ולתקוע שוב סדר זה כתיקונו²⁶.

לב. מדקדקים לקחת לימים הנוראים חזן ובעל תוקע שהוא הגון, וגדול בתורה ובמעשים טובים, ועניו ומרוצה לקהל²⁷. וחובה על כל בעל תוקע לדעת את הלכות תקיעת שופר [לכל הפחות הבסיסיות שבסימן תק"צ בשלחן ערוך].

לג. כמה הלכות בסיסיות: א. צריך להקפיד

לפני ברוך שאמר מנהגינו לומר פיוט "האדרת והאמונה". ואומר "כי גבר עלינו חסדו.." "וביום הזכרון הזה..", ומתחיל לשם ייחוד ו'ברוך שאמר'. לאחר ברוך שאמר אומרים "טוב להודות לה" כבכל שבת וחג, יהי כבוד וכו', כסדר במחזורים.

כג. אומרים נשמת כל חי וישתבח, ולאחר סיום הברכה אומרים "שיר המעלות ממעמקים", וכן בכל התפילות של עשרת ימי תשובה [עד יום הכיפורים], חצי קדיש וברכו.

כד. בסיום תפילת העמידה אומרים החזן והקהל יחד פיוט "ה' שמעתי שמעך.." בימים עברו אף נהגו לתרגם פיוט זה לשפה הגיאורגית כדי לעורר הלבבות. לאחר מכן אומר החזן 'חטאנו לפניך..' 'ה' שפתי' ומתחיל חזרת הש"ץ.

כה. מנהגינו שבחזרת הש"ץ בברכת שים שלום אומר החזן תפילת "ואתם הדבקים.." והציבור אומר אמן או 'יהי רצון' על כל אחד מהברכות שם, ובקדיש תתקבל שלאחר אבינו מלכינו מוסיפין "תענו ותעתרו"²⁸.

כו. אומרים פיוטים של יום ראשון כפי המובא במחזור, ומיד לאחריהם פתיחת הארון. מתחילים מ-"יהי ה' אלוקינו" (בלי אתה הראת), ואומרים ג' פעמים "ג' מידות/ ריבוננו של עולם"/ תפילת 'יהי רצון' ואומרים "לעולם ה' דברך ניצב בשמיים" י"ב פעמים/ ו'יהי רצון' לפי נוסח החיד"א, ונוסף לפי נוסח הרש"ש/ בסיום אומר 'ברוך שמה' ומי שברך לחולים, או לכל הזקוקים לישועה והצלחה [כחיילי צה"ל].

כז. מוציאים שני ספרי תורה [וכשמגיע לבימה מגביה ס"ת הראשון]. בספר הראשון עולים חמשה קרואים, בפ' וירא "וה' פקד את שרה" (בראשית כא, א), ובספר השני עולה המפטיר,

בשמים, ימצאוהו בקריאת ברכות השחר, או בהליכה לבית הכנסת, או בפסוקי דזמרה, ולא ימצאוהו ישן.

22 ראה מחזור החדש תפילה למהו.

23 שר"ע תקצב סע' ג.

24 משנה ברורה ס"ק א שם.

25 חזון עובדיה, ימים נוראים עמ' קלח.

26 משנה ברורה שם ס"ק יג.

27 שר"ע ס' תקפא סע' א. ומשנ"ב שם ס"ק יא.

לו. לאחר התקיעות, אומרים הקהל והחזן "אשרי העם יודעי תרועה" ג"פ. יהי חסדך/ אשרי יושבי/ יהי ה' אלוקינו/ ימלוך ה' [פעמיים]/ ומחזירין ספר התורה באמירת "מזמור לדוד הבו לה'.."/ החזן - שובה ה'.. ויש שנהגו לומר פיוט "ונתנה תוקף" לפני תפילת מוסף. לאחר סיום החזרה, קדיש תתקבל/ ותוקע בקדיש לפני "תענו ותעתרו מן השמים" עוד 10 קולות תשר"ת תש"ת תר"ת. ומשלים ל-100 קולות ומסיים "עושה השלום".

לז. מנהגינו לומר "מזמור לדוד" אחרי פיתום הקטורת, ו'תפילה על הפרנסה' בפתחת ארון הקודש [ונהגו למכור זכות פתיחת הארון]/ קדיש תתקבל/ ברכו/ עלינו לשבח. לאחר מכן מנהגינו לומר "לדוד ה' אורי"/ תהלים/ קדיש יהא שלמא, (ויש שהוסיפו "משנה אותיות נשמה" וקדיש תתקבל)/ ותוקעין תרועה גדולה להשלים למניין 101 קולות כמנין "מיכאל". ויש שנהגו להוסיף [במקום תרועה גדולה] עוד 10 קולות, בסה"כ 110 קולות.

לח. בסעודת החג מנהגינו לומר משניות מסכת ראש השנה, כבסעודת הלילה.

לט. מנהג ישראל שהולכים ביום הראשון של ר"ה אחרי מנחה לנהר או לים [או לכל מקום שיש בו מקווה מים] ואומרים סדר ה'תשליך' המובא במחזורים. לאחר התשליך מנערים הכיסים לכיוון מקור המים, וע"פ הנסתר יש לנער גם שולי הטלית קטן.

שיעור אורך התקיעה יהא לפחות כאורך התרועה.²⁸ אם עשה תרועה ארוכה גם התקיעה [באותה סדרה] צריכה להיות ארוכה כמותה, ואם עשה תרועה קצרה גם התקיעה יכולה להיות קצרה. **ב.** כאשר תוקע תשר"ת, אורך התקיעה צריך להיות כמו השברים יחד. **ג.** יש לזהר שלא להאריך בשברים יותר מדי [כלומר שלא יאריך וימשוך בכל שבר בפני עצמו יותר משניה אחת], שאז יחשב לו כתקיעה ולא כשברים.²⁹ **ד.** את שלושת השברים צריך לעשות 'בנשימה אחת' ולא להפסיק בנשימה בין שבר לשבר.³⁰ ואף לא להפסיק שיעור 'כדי נשימה' [אף אם לא נשם בפועל], אלא לחברם ברצף. ואם הפסיק לא יצא ידי חובה.³¹

וישנם עוד הלכות רבות וחשובות שאין כאן מקומם, ע"כ יראה כל חזן ובעל תוקע להכין עצמו היטב לפני ראש השנה שידע הלכות תקיעת שופר.

לד. לפני התקיעות אומר הקהל "עת שערי רצון להפתח", "העוקד והנעקד" וכו' כפי הסדר המובא במחזורים. "למנצח לבני קרח מזמור.. וגו'" ז' פעמים. וטוב שהרב או החזן ידברו כמה דברי כיבושין לעורר את הציבור לתשובה לפני התקיעות [ולזההיר בנוגע לדיבור כמו שכתבנו לעיל סע' כט-לא].

לה. לפני אמירת ב' הברכות ביום הראשון אומר הרב לציבור שלא יאמרו 'ברוך הוא וברוך שמו', רק יענו אמן. ומברך התוקע ותוקע תשר"ת ג' פעמים, תש"ת ג"פ, תר"ת ג"פ, סה"כ 30 קולות, ובזמן התקיעות הללו רשאים הקהל לשבת.

איסור הכנה מיום טוב ראשון לשני

להקל. ואסור להכין מאכלים או לעשות שום פעולה של טרחא ביום הראשון לצורך היום השני.³²

מ. יש להזהיר את הציבור שטועים, וחושבים שמותר להכין מיום טוב הראשון לשני, אין הדבר כן! וכל מה שאומרים ששני ימי ראש השנה "קדושה אחת הן" זה רק להחמיר ולא

28 שר"ע סי' תקצ סע' ג.

29 שר"ע שם.

30 שר"ע שם סע' ד.

31 כן הוא לרוב הפוסקים, כמובא בשער הציון שם ס"ק יד.

32 שר"ע סי' תקג סע' א, ומשנ"ב ס"ק ד שם.

מאיךך, אסור להכניס שתיה למקפיא לצורך יו"ט שני, כיון שיש בכך עשיית פעולת קירור אקטיבית, אלא אם כן יכניס מבעוד יום שעדיין לא ניכר שעושה לצורך יום טוב שני.

מד. וכן הכנת הסלטים, אסורה אם היא לצורך יום טוב שני בלבד. אבל אם מכינים כמות גדולה גם ליום הראשון וגם לשני מותר.

מה. מותר לסדר את הבית, ולנקות את השלחן, ואף לטאטא את הרצפה, כיון שהדבר הוא עונג לו גם ביום טוב ראשון שלא יהא שלחנו מלוכלך ושהבית יהא נקי ומסודר³⁵ [אבל אם הוא ממש סמוך לכניסת יום טוב שני אסור, שכן אז ניכר שעושה רק לצורך יום טוב שני]. אבל אסור לערוך את השלחן עם הסכו"ם וכו' עד שיכנס יום טוב שני, שסידור הסכו"ם הוא רק לצורך היום השני ואסור.

מא. לפיכך, אסור לבשל או לאפות מיום טוב ראשון לשני, אבל אם מבשל כמות גדולה על מנת לאכול מהתבשיל גם ביום הראשון, **מותר להוסיף בכמות שתספיק גם ליום השני**, כיון שאינו טורח בהכנת התבשיל **רק עבור היום השני**. רק שלא יוציא מפיו בפירוש שהוא מכין גם ליום השני³⁶.

מב. אסור לחמם מאכלים על הפלאטה לצורך יום טוב שני, לפי שהוא טורח שלא לצורך יום טוב ראשון.

מג. אך מותר להוציא מאכלים מן המקפיא, כדי שיספיקו להפשיר עד כניסת יום טוב שני, ואף אם לא הוציא מבעוד יום מותר להוציא סמוך לכניסת יום טוב שני, כיון שבהוצאה מן המקפיא אין בכך שום פעולת הכנה אקטיבית אלא רק 'הסרת מונע'³⁷ [שמונע המשך ההקפאה].

שלישי, ב תשרי - לילה שני של ראש השנה (26.09.22)

הלדקת הנרות/ שהחיינו על פרי חדש/ עריכת הסימנים

היום השני.

מח. כיון שיש ספק אם שני ימי ראש השנה הם קדושה אחת ארוכה, או שני ימים קדושים נפרדים, התעורר ספק בהלכה בנוגע לברכת "שהחיינו" בלילה הראשון, שמא לא צריך לברך שהחיינו על "קדושת היום" לפי שבירכנו בלילה הראשון והכל קדושה אחת היא. לפיכך, נפסק בשלחן ערוך³⁶ שרצוי להביא פרי חדש [כמו אפרסמון, גויאבה, תמרים צהובים וכד'] להניח על השלחן ולברך שהחיינו בקידוש ולכוון גם על הפרי שלפנינו.

ואם אין לו פרי חדש או בגד חדש, יברך בכל זאת שהחיינו בקידוש³⁷.

מז. ליל שני של ר"ה הסדר כביום הראשון, רק שלפני ערבית נוהגים לומר פיוט "חון תחון", ו"למנצח על הגיתית לאסף" (תהילים פא), ואח"כ מתפללים על הסדר.

מז. יש להקפיד להדליק את הנרות רק לאחר צאת הכוכבים, כאשר נכנס כבר היום השני [ולא כמו בלילה ראשון שהקפדנו להדליק לפני צאת הכוכבים], זאת משום שאם ידליק ביום הראשון לצורך היום השני נמצא שמכין מיום טוב ראשון ליום טוב שני, שהרי אין לו צורך בהדלקת הנר לתאורה [שבימינו תאורת החשמל מספיקה די והותר] וכל מטרת ההדלקה היא לקיום מצוות הדלקת הנרות של

33 משנ"ב שם ס"ק ו.

34 חזון עובריה שבת חלק ב, עמ' תמו.

35 שו"ע ומשנ"ב סי' שב ס"ק יט.

36 שו"ע סי' תר ס"ב.

37 שם במשנה ברורה ס"ק ה.

כזית], שאם לא כן, נכנס לספק ברכה אחרונה. לאחר מכן יטול ידיו ל'המוציא', ויסדר הסימנים כמו אתמול.

מט. לאחר הקידוש לוקח מעט מן הפרי ויברך עליו 'העץ' ויכוון לפטור את כל פירות העץ שיאכל בסעודה (תפוח בדבש, רימון וכדו'), ויטעם ממנו קצת [ולא חתיכה גדולה שיש בה

שלישי, ב תשרי - בוקר שני של ראש השנה (27.09.22)

נב. יש להקפיד לנצל את כל הרגעים הפנויים במשך היום לאמירת תהילים, ועל כל פנים להשתדל לסיים פעם אחת את ספר התהילים בראש השנה [ומה טוב פעמיים כמנין "כפר"], וליזהר שלא לשוח שיחה בטילה.

נג. במוצאי החג, הבדלה על היין בלבד, ואין מברכים על הנר או על הבשמים.

נ. שחרית מוציאין 2 ספרי תורה, בראשון עולים חמשה קרואים בפרשת וירא "ויהי אחר הדברים האלה.." (בראשית כב, א), ומפטיר בספר השני "בחודש השביעי" (פ' פנחס), הפטרה "כה אמר ה' מצא חן במדבר" (ירמיהו לא).

נא. מצוות תקיעת שופר ביום השני מדרבנן³⁸, אך סדר התקיעות כמו ביום הראשון ולא מברכים "שהחיינו".

רביעי, ג תשרי - צום גדליה (28.09.22)

עשרת ימי תשובה

הקדוש [ובימי חול "המלך המשפט"] [וכתוב לחיים טובים ו"בספר חיים", ואם שכח אחד מהם אינו חוזר, מלבד שאם שכח "המלך הקדוש" שצריך לחזור לראש התפילה.

ימים אלו מסוגלים ביותר לתשובה, וכל אחד ואחת יראו להכין את עצמם לקראת היום הקדוש "יום הכיפורים", ולקבל החלטות טובות ולשוב בתשובה שלימה לה' יתברך. ובזכות זאת נכתב ונחתם לחיים טובים וארוכים ולשלום, יחד עם כל בית ישראל אמן.

נד. יום רביעי בבוקר צום גדליה המכונה "צום השביעי".

זמני הצום:

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע	
05:07	05:09	05:08	05:09	כניסת הצום
19:17	19:13	19:15	19:15	צאת הצום

נה. בעשי"ת מוסיפין בתפילת העמידה 6 הוספות, "זכרנו לחיים" "מי כמוך" "המלך

38 שו"ע סי' תקפח סעי' א.

לע"נ אבינו סבינו וזקנינו

הרב חכם שלום בן שמשון והנה זצ"ל

נלב"ע בערב יום כיפור תשפ"א בעלות המנחה בין השמשות
מקושר בלוי"נ לכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
ותלמידו המבוהק של מו"ר חכם יעקב דברשוילי זצ"ל
אשר רבים ממנהגי יהדות גיאורגיה שבמהדורתנו קיבלנו ממנו

ת . נ . צ . ב . ה

לע"נ אמנו זקנתנו

מרת מרים בת ר' דוד ופנינה ע"ה

אשת ר' חכם שלום ז"ל ציקושוילי
נלב"ע ז' כסלו תשפ"ב

ת . נ . צ . ב . ה

לזכות החפצים בעילום שמם, לזכות משפחתם
וילדיהם, לברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם,
בריאות איתנה וכט"ס

לעילוי נשמת

משה בן גבריאל רפאל הנולד מן תמר
דניאל בן מיכאל הנולד מן חנה דזנהשוילי
הרב חכם בן ציון רבי חכם שבתאי הנולד מן ציפורה זצ"ל
הרב החסיד ר' אליהו בן יצחק הנולד מן לאה
סוליקו תמרה בת יששכר הנולדת מן משו רחל אשת יוסף צבניאשוילי
דוד ישראל בן יוסף ותמר
דוד בן אברהם הנולד מן נטלה
חיה בת יעקב הנולדת מן פנינה אשת מיכאל
אייל סלאבין בן יצחק הנולד מן מרינה
דוד בן יעקב הנולד מן שרה
בן ציון בן שבתאי הנולד מן מרים
מרים בת חכם שבתאי הנולדת מן שרה אשת בן ציון
אברהם בן בן ציון הנולד מן מרים
מננה שמחה בת יצחק הנולדת מן מרים אשת אברהם
יעקב בן בן ציון הנולד מן מרים
שלום שליכו בן יוסף הנולד מן זילפה
לילה ציפורה בת מיכאל הנולדת מן רבקה
טומס קוז בן סמיון הנולד מן שרה
שלום משה בן גבריאל הנולד מן לובה
אומרי יונה בן שלום משה הנולד מן הצליחנא מח'וולה
יעקב בן יצחק הנולד מן רבקה
שרה בת יהושע הנולדת מן בת שבע אשת יעקב
שליכו (שלווה) בן יעקב הנולד מן שרה
שושנה שושיקו בת יעקב הנולדת מן שרה אשת בנימין
דוד בן גבריאל הנולד מן צ'אלה (שרה) פפיאשוילי
אהרון בן אליהו הנולד מן מרוסיה ממיסטוולוב
בכור בן יהושע הנולד מן תמר